

DANMARK OCH DET LITTERÄRA NOBELPRISET FÖRE 1917

UR OTRYCKTA BREV

Av fil. d:r FREDRIK VETTERLUND, Stockholm

DET blir tjugu år i år sedan det vittra Nobelpriset gick till Danmark och delades mellan Karl Gjellerup och Henrik Pontoppidan. Därmed utmärktes dels en mera spekulativ fantasidiktning, dels en följd verklighets- och samtidsromaner. Pontoppidan lever ännu när detta skrives men Gjellerup är borta.

Emellertid hade man naturligtvis redan före 1917 funderat på Nobelpriset till danska diktare. Drachmann, Danmarks störste lyriker, levde ju i sju år sedan priset kom till. Honom tänkte man sig självfallet. Men, som vi här skola se, det blev även en annan, som särskilt efter Drachmanns död fick en mycket energisk förespråkare i Danmark och dessutom åtnjöt så starka sympatier hos Svenska akademiens sekreterare, att hans utsikter kanske ingalunda varit dåliga. Ödets tärningar föllo dock annorledes.

Alltså! Mer eller mindre hade tidens danska skönlitteratur alltifrån 1870-talet utvecklat sig i det Brandeska »genombrottets» tecken både till världsåskådning och estetisk teknik, fastän skiftningarna voro otaliga. Den Oehlenschläger-Heibergska tiden, »guldåldern», var i det hela förbi. Blott några enstaka diktare av betydelse förblevo alldeles oberörda av den mer eller mindre naturalistiska tidsströmningen, som de i stället bekämpade direkt eller indirekt. Så bland andra den fine lyrikern Kaalund, vars poetiska tornering med Sophus Schandorph vart berömd — och den man, varom här blir frågan, dramatikern, lyrikern och versteknikern Ernst v. der Recke. I sin ungdom hade han haft en stor seenframgång med sitt drama från trubadurtiden *Bertran de Born*, men under den nya riktningens segertåg genom Danmark trängdes han i skuggan, blev bitter och förgrämd. Ett skådespel som *Det lukkede Land* visar i direkt motsats till tidstendenserna hän på en översinnlig tillvaro liksom den riktiga romantiken. Annars hade väl icke de helt orätt som funno, att hos Recke det gamla

guldåldersdramats blod håller på att stelna i ådrorna fastän han som verklig poet visserligen också är mer än epigon.

Emellertid, vänner hade han, ingen kanske ivrigare än Dagmar-teaterns ledare professor Riis-Knudsen, som hatade Brandesriktningen och radikalismen och under 1890-talet satte in sin förmögenhet på att hålla uppe en stor klassisk repertoar. De litterära förhållandena i den övriga nordén kände han tydligen också, visste att Svenska akademiens sekreterare C. D. af Wirsén tillfullo delade hans åsikter. När nu Nobelpriset börjat gå i tur och ordning mellan folken, beslöt han försöka slå ett stort slag för sitt land och för den samtida danska skald som stod hans hjärta närmast.

Han visste också att en Nobelpriskandidat skall »föreslås» av lämplig myndighet, här av någon akademisk lärare inom de estetiska facken. Alltså vände han sig till professorn i litteraturhistoria vid Köpenhamns universitet Julius Paludan och bad honom ställa sig i spetsen för en adress med så många goda namn som möjligt att inlämna till Svenska akademien. Riis-Knudsen synes ej ha vetat att detta formellt sett inte behövdes — eller trodde han på bättre verkan av en sådan adress än av ett enskilt namn. Man påminne sig, att professor Paludan, som erhållit sin professur innan radikalismen kommit till politisk makt i Danmark, var ett synnerligen svart får inför det nu härskande partiet eftersom han fått undantränga själve Georg Brandes från dennes annars självklara plats som gamle Hauchs efterträdare; och hans impopularitet hade naturligtvis brett sig så långt den radikala opinionen hade makt och inflytande — och det var sannerligen ej litet. Paludans svarsbrev till Riis-Knudsen av den 8 maj 1908 har därför ett historiskt intresse, betecknande för en litterär högermans situation i den tidens Danmark, och det torde ej vara ogrundligt att säga att nu nästan trettio år senare meddela ett stycke av dess innehåll. Sedan brevskrivaren betygat hur han uppskattade Recke och beklagade de ekonomiska och personliga kalamiteter som nyligen drabbat honom, fortsätter han:

Skulde det vise sig nogen Mulighed for at redde ham ad den af Dem angivne Vej, er mit Navn og min Anbefaling naturligvis til Tjeneste, men jeg tror, at der vil være et meget stort, tidspillende og vanskeligt forberedende Arbejde at gjøre, som jeg hverken vil eller tør paatage mig. Jeg staar fuldkommen isoleret og uden Indflydelse i alle de Kredse, hvor en saadan Forberedelse maatte ske, litterære, journalistiske, selv politiske, og af mine Universitetscolleger staar jeg paa Grund af mine Anskuelser de fleste saa fjernt, at et Initiativ

fra min Side snarere vil skade end gavne Sagen. I den sidste halve Snes Aar har jeg principiellt trukket mig ud af al Deltagelse i offentligt Liv, fordi jeg væsentlig ser paa Forholdene her hjemme ligesom Recke eller som Rosenberg i disse Dage har udtalt sig, — kun at, hvad de væsentlig dömmе om det litterære Publicum, for mig gjælder Land og Folk i det hele. *Men saa meget tror jeg at skyldе min Stilling, at jeg ikke tager Initiativet i en Sag, hvor jeg let vilde komme til at staa temmelig ene* (kurs. av artikelförfattaren) og hvor der fra svensk Side maaske intet Hensyn vilde blive taget til min Anbefalning — første og maaske eneste gang jeg overhovedet benyttede min Indstillingsret.

Jeg tror nemlig, at Sagen er langt vanskeligere, end De tænker. Efter vor Samtale ifjor ang. Drachmann fölte jeg mig for hos dem af mine Colleger — 2—3 Stykker — som jeg overhovedet taler fortroligt med, og af hvilke jeg kun tör nævne Steenstrup. Man syntes at mene, at Recke var gleden saa temmelig ud af den offentlige Bevidsthed baade her og især i Sverig, hvor Afgörelsen ligger. Han har jo i senere Aar holdt sig stærkt tilbage, og hans Dramer ere, deres store poetiske Skjönheder ufortalte, for kölig virkelighedsfjerne til at vinde noget stort Publikum i vore Dage. Men særligt i vore Dage er det vanskeligere end nogensinde at opnaa noget, naar man ikke har aura popularis med sig — har man det, kan man til Gjengæld faa alt, hvad man peger paa!

Men Riis-Knudsen lät icke detta avskräcka sig. På sensommaren 1908 vände han sig direkt till Svenska akademiens sekreterare och redogjorde i ett långt brev för situationen i Danmark sådan han såg den, och för Reckes poetiska förtjänster:

De vil sikkert være ret vel kendt med vore literære Forhold, men jeg tiltroer dog ingen Udlænding at kende hele Dybden af deres Usselhed.

Bröderna Brandes och tidningen Politikens redaktör Hörup ha fullständigt terroriserat det andliga livet i 25 år, men det skamlösaste är högerns egen hållning:

Kortsynetheden og Ligegyldigheden hos den med Urette lovpriste Estrupske Regering, der fattedes Sans for alt undtagen for Kongemagtens Bevarelse og Kjöbenhavns Befæstning — — gav Brandes et forholdsvis let Spil. Selve Höirebladenes Kritik var i Hænderne paa hele eller halve Medsammensvorne, det Kongelige Theater — — var fuldkomment i Fjendens Magt, kun Dagmartheatret gjorde under min Ledelse i otte Aar Front mot Retningen, for hvis særdeles Had det var Genstand. Kultusministeriet beherskedes den meste Tid af Folk, der i Hjertet vare Brandes' Aands- og Forbundsfæller. Intet under derfor, at han var istand til at lukke alle Sunde for de Genstridige. Og en aldrig svigtende Hjælper fandt han i den Höirepartiets Troløshed overfor deres Egne, der gjorde dem til passive Tilskuere ved Alt.

Visserligen, fortsätter brevskrivaren, ha ett par av de talangfullaste diktarna, Gjellerup och Alfred Ibsen, sedan länge brutit med Brandes. Men blott en enda stor skaldebegåvning har alltifrån början »afviist hans Tilnærmelse» och ställt sig i skarp opposition mot hela riktningen — Ernst v. der Recke. Också har man lyckats hindra honom ett göra sig gällande, och hans egen stolthet har försmått sedvanlig reklam. Riis-Knudsen berättar en liten historia, »betecknande för våra förhållanden». Redan som oppositionsparti hade vänstern lyckats skaffa statsunderstöd åt *sina* diktare utan att högern invände något. När så även Recke frågat högermannen Lars Dinesen, om regeringen ej kunde göra något för honom, fick han det klassiska svaret: Skriv i Morgonbladet (vänsterns huvudorgan före »Politiken») och låt vänstern föreslå Er — högern säger gärna ja.

Recke studsede og sagde: Det er et eget Raad jag faaer af dem, hvis Sag jeg er tro. Det er mit Raad, svarede Dinesen, og jeg veed ikke andet.

I parentes sagt: manne Riis-Knudsen tillfullo själv visste, vilket intryck en dylik berättelse skulle göra just på Wirsén med hans gränslösa förakt för undfallenhet mot »fienden» och trolöshet mot sina egna?

»Till heder för de bättre bland vänstern» hade emellertid efter systemskiftet just en vänsterminister tilldelat Recke ett »Digtergæge».

Vidare få vi veta, att man »för några år sedan» verkligen tänkt föreslå Drachmann till Nobelpris och att Riis-Knudsen själv tänkt priset delat mellan Drachmann och Recke. Men Drachmann blev ej föreslagen, kanske därför att hans senare arbeten (menar brevskrivaren) ej stode på höjd med hans tidigare, kanske också till följd av den beryktade skandal vid rådhusfesten, som blev slutet på Drachmanns offentliga uppträdande, »hvor Drachmann endte med at lovprise den danske Kvinde som den der havde den skønneste Bagdel i Verden».

Ett år senare dog Drachmann, och nu borde alltså Recke vara den ende möjlige danske kandidaten. Brevskrivaren har därför vänt sig till professor Paludan — och sänder till Wirsén det brev från denne, som han mottagit och som här ovan citerats.

De vil af det see hans varme Interesse for Recke, hvem han ved en eventuel Indstilling tilsiger sin ubetingede Støtte. Men De vil tillige see den Mangel paa Handlekraft hos Reckes bedste Venner, hvorover

denne stadig har kunnet beklage sig, den Raadvillhed der — — — notorisk ikke ville røre sig, om ikke jeg, sköndt en Udenforstaaende, skaffer Oplysning tilveie. — — Ogsaa maa jeg — til Nobelinstitutets og det svenske Akademis Ære — tro, at Prof. Paludan tager ganske feil, naar han som en *conditio sine qua non* taler om en *aura popularis*, som skal bære Indstillingen. — — Jeg maa tvertimod tro at Prisen af Giverens Høisind mere er tiltænkt dem, som uden Hensyn til Døgnets Vinder har løftet det Godes og Sandes Banner overfor den Retning, der i Kunsten som i Samfundet og i Religionen gaaer ud paa at styrte alt overhovedet, Dem som i en Tid, hvor netop Massen er idel Fornegtelse, tør vedkende sig at tro paa Noget.

Också detta var naturligtvis som talat ur Wirsen's eget hjärta liksom ännu åtskilligt i brevet. Riis-Knudsen uppräknar ytterligare Reckes förtjänster, till exempel hans jättearbete med de skandinaviska folkvisorna och deras parallellställen, som också blir »ovärderligt» för Sverige och som av svenska forskare, Schück, Noreen, Lundell, hälsats med »stor glädje». Slutligen gör han en del ingående frågor om vilka som äro kompetenta att föreslå.

Wirsen har svarat till hans fulla belåtenhet. Brevet känner jag ej, men man kan precis ange dess innehåll; det har instämt i ett och allt. Hade det berott endast på Wirsen, skulle Recke, när han en gång blivit föreslagen, ha gått före varje annan dansk sedan Drachmann var borta, och utan tvivel voro Wirsen's innersta sympatier ännu mer hos Recke än hos Drachmann. Om *Det lukkede Land* har han sagt, att hade det skrivits på ett av de stora europeiska språken, skulle dess mästare haft världsrykte. Faktum är kanske inte troligt.

Riis-Knudsen tackar i brev från november 1910, då han tillsänder Wirsen ett nytt Reckedrama och betonar att 63-åringen alltså står i utveckling. Icke minst vad angår diktionens förträfflighet — onekligen av gammalt en stark sida hos Recke.

Men han har även att omtala den mörka sinnesstämning, som olyckor och förbiseende skapat, Reckes bekymmer för sig och särskilt för de sina:

Muligvis vil De, Herr Dr, — som jeg har gjort — studse ved at det »*Laus Deo*», hvormed Recke pleier at sætte Slutstregen, her fattes. Da jeg bad ham om at föie det til, svarede han: Min Sindstilstand har hverken, da jeg skrev Stykket, eller siden været saaledes, at jeg kunde sætte de Ord uden at hykle.

Denna desperation finner Riis-Knudsen särskilt betänklig. Reckes utsikter till Nobelpris hotas därtill i år av en ny omständighet:

Karl Gjellerup — en Digter, hvis Forfatterskab jeg i og for sig beundrer høit uden dog at kunne stille det i Rang med Reckes — har i Sommer fra Dresden, hvor han har boet det meste af en Snes Aar, foretaget en Rejse til Kjöbenhavn og har her personlig udfoldet en utrolig Energi for at hverve stemmer til sin Kandidatur som Præmie-tager. — Med sin vante Stolthed har Recke altid fundet det under sin Værdighed at gaa Tiggergang efter Stemmer.

Men därför har man också — menar brevskrivaren — funnit sig befriad från skyldighet att ge honom sin röst för att i stället skänka den till den förste, som ivrigt anhöll om den. Och därför torde Gjellerup nu till januari kunna uppträda med många röster — men ej med de bästas. Riis-Knudsen slutar sitt brev med en förhoppning att snart komma till Stockholm, där han vill upp-vakta Wirsén.

* * *

När Riis-Knudsen skrev om allt detta, hade emellertid Wirsén själv fått påtagliga bevis, att Gjellerup i motsats till Recke ej var rädd att tala i egen sak. Men vad skulle han göra? Han hade många beundrande läsare men tydligen ingen lika energisk vän som den andre.

Bland Wirséns papper finnes nämligen ett par skrivelser, date-rade Dresden $^{10/3}$ och $^{11/3}$ 1910, däri Gjellerup, »maaske meget for uindroduceret» anbefaller sig hos Svenska akademiens sekreterare till ett Nobelpris.

Han har skickat Wirsén sina senare arbeten och antager

at det vilde være det svenske Akademi kjært at kunne udmerke den danske Litteratur ved at tilkjende en dansk Digter Prisen — naturligtvis under Forudsætning af at der findes nogen, der kan siges at være værdig til den. Ligeledes kunde jeg tænke mig, at et saadant Önske maatte ligge Akademiet nært netop *nu*, da en svensk Roman-forfattarinde har modtaget denne Verdenspris¹, medens en norsk Dig-ter¹ forlængst har faaet den, saa at af de skandinaviske Lande Dan-mark nu staaer alene tilbage.

Efter Drachmanns död — »som visserligen alltid var långt popu-lärare än jag» — anses han av allmänna meningen för Danmarks störste levande skald. Men särskilt betonar han, att efter statu-terna priset bör tilldelas den, som producerat det bästa i idealis-tisk riktning. Och

¹ Selma Lagerlöf 1909; Björnstjerne Björnson hade fått det 1903.

der findes neppe nogen nulevende dansk Digter, der indtager en ligesaa iöinefaldende Stilling og hvis Værker i samme (eller höiere) Grad bære Idealismens Præg.

Sin kollega Ernst v. der Recke betraktar Gjellerup tydligen som en quantité negligeeable, tänker inte på honom i detta sammanhang. I varje fall var det ju sant att Reckes diktning ej som hans hade fallit i publikens ögon — Gjellerup hade först lyckats göra skandal med sin radikalism och sedan med sin brytning med radikalismen. Dessutom *hade* hans diktning även som »idealism» nog mera levande puls än Reckes. Men det tyckte knappast Wirsén, hur stort värde han satte även på Gjellerups versdramatik i hög antik stil.

Gjellerup fortsätter:

Vel har en stor Del af min Produktion staaet under Realismens Tegn — jeg er ikke for intet Barn af min Tid og paavirket af dens Strömninger. Men ligesom min første Bog ikke tilfældigvis bar Navnet *En Idealist* og angav sig selv som forfattet af »Epigonos» = af en Efterfølger af Classicismens idealistiske Digtere: — saaledes strækkes Rækken af mine idealistiske Kunstværker sig ligefra *Brynhild* og *Thamyris* indtil *Den Fuldendtes Hustru* og *Verdensvandre*. De realistiske Fortællinger have skaffet mig den beskedne Grad af Popularitet, som jeg nyder, og overhovedet gjort det muligt at leve som Forfatter. De idealistiske Værker have paa den anden Side væsentlig bidraget til at skaffe mig en officiell Anerkjendelse, der fandt sit Udtryk i Digtergagen. Det er af dem jeg haaber, at de vil skaffe mig Nobelprisen.

Eljes finnes, menar han, ingenstans i litteraturen något vidare utmärkt i idealistisk riktning från senare år. Gjellerup tager termerna idealism och realism dels som en ren stilskillnad, dels som motsatsen mellan fantasikonst och verklighetsmålning.

Men nu kommer ett men! Har han förstått statuterna rätt, finns, säger han, i Danmark strängt taget endast *en* person som har rätt att föreslå honom, professorn i litteraturhistoria vid Köpenhamns universitet, alltså Georg Brandes!

At han skulde gjøre det, er ganske udelukket, da han hader mig og aldrig har kjendt andet end personlige Hensyn eller Parti-Hensyn.

Här frågar man sig: visste Gjellerup då icke, att den statsanställda professorn var Paludan och att Brandes endast hade titeln, ett statsanslag och rätt att föreläsa? Visste han däremot, att Wirséns ovilja mot Brandes var så pass utpräglad, att Brandes' hat snarast skulle stärka hans egen kandidatur inför Wirsén? Jag vågar verkligen inte uttala någon mening därom. Gjellerup hade

ju flere år levat i Tyskland och hans isolering från Skandinavien kan ha varit ganska effektiv, så besynnerligt det än ser ut, att han ej skulle känna till hur sakerna stodo åtminstone i Köpenhamn.

Han ber få veta om Wirsén finner honom värd att bli en av kandidaterna till priset; i så fall önskar han upplysas om vilken väg han skall gå. Finns det i Danmark någon institution som lämpligen kan föreslå? »Cultusministeriet» med tillslutning av riksdagsmän, professorer, Kgl. teaterns direktion? Eller professor Gran i Kristiania? Och då Gjellerup icke blott är dansk utan tysk författare, kunde han nog få understöd från Tyskland, där han har många framstående beundrare. Likväl vill han helst bli bedömd som *dansk* diktare.

Slutligen nämner han sina ekonomiska villkor, som tvingat honom att skriva realistisk prosa även när han varit upplagd för idealistisk vers. Emellertid sätter han själv värde även på vissa av sina realistiska saker, till exempel (och därtill hade han goda skäl) romanen *Minna*.

Wirsén har svarat och säkerligen framhållit att han på sin tid — vilket Gjellerup aldrig vetat — i Posttidningen lovprisat hans stora klassiska dramer *Tamyris* och *Kampen med Muserne*. Därjämte har han väl hänvisat till professor Paludan. Ur Gjellerups andra brev (d. 19 maj) anför jag:

Höitærede Hr. Doktor!

Min hjertelige Tak for Deres venlige Linier. Jeg har aldrig set nogen Anmeldelse paa Svensk undtagen af mine første Bøger (i Göteborgs Handels og Sjøfartstidende). Det svenske Forlag sendte mig faa Dage før jeg modtog deres Brev en meget smuk Anmeldelse af *Pilgrimen Kamanita* fra Deres Haand, og det glæder mig af Deres Brev at se, at ogsaa mine tidligere poetiske Værker have vundet Deres Bifald. Særlig takker jeg for de Vink, De har været saa venlig at give mig angaaende den Vei, som jeg har at slaa ind paa for at blive foreslaaet til Nobelprisen. Naar jeg kommer til Kjøbenhavn, skal jeg ikke forsømme at tale med de paagjældende Personer. Det er min Hensigt at rejse derfra til Stockholm — — jeg skal tage mig den Frihed at opsøge Dem ved den Lejlighed. — — —

Jeg skulde tro at Prof. Paludan vilde være villig at indstille mig. Han var den første at give mig litterær Opmuntring, da jeg endnu som Student i Studenterforeningen vandt en Pris med en Samling Digte, af hvilke flere senere blev offentliggjorte i *Min Kærligheds Bog*. Han var Foreningens Formand.

* * *

Det var sålunda två danska författare som detta år 1911 starkt påtänktes till Nobelpris — Ernst v. der Recke åtminstone av professor Riis-Knudsen — Karl Gjellerup hade väl även sina gynnare, gissar jag, fastän de ej framträdde. Huruvida flere mobiliserades till att föreslå någon, vet jag inte. Professor Paludan, vilken, som vi sett, ej ville träda i bräschen för Recke, ville det kanske ännu mindre för Gjellerup. Hur som helst: 1911 års pris gick ju alls icke till Danmark utan till belgiern Mæterlinck.

Wirsén uppskattade högt Gjellerups senare diktning men var väl ännu mer fästad vid Reckes. Våren 1912 skrev han i Posttidningen en ytterst sympatisk anmälan av Reckes då utkomna dikter och kastade en blick på hans äldre produktion. Troligen har han tänkt sig honom som nobelpristagare detta år. Och nu, men nu först, lät Recke själv höra av sig i brev, det enda hans skrev till sin svenske själsfrände.

Om Nobelpriset säger han intet direkt, men troligen häntyder han bl. a. därpå när han börjar:

De vil neppe have mistydet min Tilbageholdenhed, naar jeg i lange Aar har afholdt mig fra ethvert Forsøg paa Tilnærmelse, uanseet at De bland vore Nabolandes Digtere var den med hvem jeg aandeligt troer mig nærmest bæslægtet.

Men också ur andra synpunkter har detta brev från den enslige och förgrämde danske skalden sitt intresse både för svenska och danska, ja i en punkt för norska läsare.

Recke berättar först hur hans »högt älskade och djupblickande, jag kunde säga faderlige vän» Molbech en gång för flere årtionden sedan bett honom skriva litterära korrespondenser till Ny Svensk Tidskrift, som en kort tid redigerades av Wirsén. När Recke inte vågat sig på detta, hade Molbech beklagat det: en mer utmärkt själsfrände än Wirsén hade de ingenstädes i Norden, och kunde Recke ej åtaga sig uppdraget, vore det all fara för, att de förlorade en andlig förpost. (Jag erinrar om hur denne Molbech, diktare själv och censor vid Köpenhamns Kungliga teater, liksom Recke och Wirsén stod fientlig mot den litterära radikalismen.)

Recke fortsätter och förtäljer varför han nu skriver: han har genom en vän mottagit ett posttidningsnummer med en recension av hans dikter utav märket C. D. W.:

Og ligesaa vist som jeg i lange tider har fundet det udelikat at tilskrive Dem, ligesaa vist synes det mig nu, at jeg vilde komme paa — eller udover — Grændsen af Utaknemmighed, om jeg her undlod

at bringe Dem min varmeste Tak for en Omtale af mig, der virkelig kommer som en Solstraale hvortil jeg kunde trænge. — — En virkelig dybere Forstaaelse finder en Digter kun hos en Digter med samme Grundstemning. Blandt Dansktaalende kan jeg kun regne paa den hos nogle Enkelte, særlig Thor Lange og Alfred Ipsen — som de kunne det hos mig.

Han går in på detaljer i Wirséns kritik som han tackar särskilt för: att denne t. ex. framhållit honom som Danmarks mest anlitade officiella kantatskald m. m. Men apropos sin kantat vid Kristian IX:s död måste han förtälja en nedslående och förödmjukande historia. Egentligen hade han — liksom Riis-Knudsen — under kungens senare tid varit innerligt missnöjd med högerpartiets slapphet och svaghet i allt, som inte rörde Köpenhamns befästning, särskilt att det negligerade »Aandslivet», där fienderna finge fritt spel; kungen själv var välmenande men led av »haablös Mangel paa Begreb om Alt, Heste undtagne», och Recke, ättling av baltiska statsmän, kunde ej heller förlika sig med hovets Rysslandskurtis. Men när Kristian IX dog, hade dock något av gammal känsla vaknat igen hos poeten. Han skrev en kantat, infann sig med den hos vederbörande, blev mottagen som om han lämnat in en ansökan i stället för en gåva — och fick från överhovmarskalks-ämbetet det svaret, att man ej hade bruk »för sång i kyrkan!» Skulle, undrar han, något sådant kunna passera i Sverige? Kantaten framfördes senare för annat auditorium.

Slutligen gör brevskrivaren några uttalanden som röra broderlanden. Wirsén skall säkert förstå att Recke alltid hatat »den norske Aandsretning» — därmed menar han tydligen Norges ny-realistiska litteratur, ty han »kan beundre en enkelt Ting som *Kongsemnerne*» och Welhaven är den skald han jämte Uhland älskar högst av alla.

Och så Sverige! Han gör den märkliga bekännelsen att han till vårt land står i skuld för det bästa i liv som dikt. Och på vad sätt? Jo:

Er det ved denne Sonatkrans ikke faldet Dem ind, at dens Tankegang er Svedenborg fra først til sidst? Og jeg tør sige at alt det Bedste i *Det lukkede Land* som ogsaa i *Dronning Eigma* stammer fra samme Kilde. For mig er han den Største der har levet. Jeg ser mørkt paa hele den ariske Stammes Cultur og paa dens Udvikling, som ligefrem synes mig selvmorderisk¹; men skulde jeg troe, at noget den tilhørende Folk endnu har et Fremtidshaab, saa skulde det være

¹ Detta skrev Recke alltså redan före världskriget och med blicken på rent kulturella ting.

det, som har frembragt ham. Hvad angaar mit eget, anseer jeg det fremfor noget for redningsløst, som det daglig synker dybere i det herskende og altopslugende Koprokrati — Alberti hører i mine Tanker langt fraa til de Værste — og det er for mig selv det mest Trøstesløse, at Alt, hvad jeg har udrettet og vil kunne udrette, er spildt paa dets Fremtid lige saa fuldt som paa dets Nutid. Havde Skjæbnen Anno 1720 ladet min danske Stamfader grunde en Slægt i Svedenborgs Land istedenfor i Brandes' og Hörups, vilde jeg have velsignet ham derfor i hans Grav. Jeg har blandt Andet stadig misundt Deres Land det Sprog, hvori jeg som Metriker altid har seet det skjønneste i Verden til Brug i bunden Stil, — Spansk kommer det öiensynlig heri nærmest, men overgaaer det i hvert Fald ikke; Italiensk som de övrige germanske er absolut ikke paa Höide dermed. Jeg har tidt havt Lyst til indgaaende at belyse dette Forhold, men har foreløbig indskrænket mig til at opfordre min gode Ven Professor Wrangel dertil.

Som synes: om något Nobelpris gör Recke icke den minsta direkta antydning. Jag undrar emellertid, om han ej just detta år 1912 verkligen blev föreslagen därtill — från svensk sida. Men den som inom svenska akademien i så fall avgjort varit hans gynnare, Wirsén, avled på sommaren, och under andra stjärnor gick priset till tysken Gerhardt Hauptmann.

Och sedan var Reckes tid försutten. Fredrik Böök skrev, likaledes 1912: »I våra dagar finner man runt omkring i de nordiska länderna spåren av en grupp, som delat Wirséns lott, som lamslagits, tystats ner eller åtminstone förlorat den levande kontakten med tiden under trycket av samma idékonstellationer som dem han bekämpade.» Till den gruppen hörde Ernst v. der Recke, men den fortlevde ännu en tid, särskilt i Danmark till och med ganska stridbar (Alfred Ipsen och andra). Dock, när det slutligen effektivt blev fråga om Nobels litterära pris, var den stolte och finkänslige gamle efterromantikern ej längre med i tävlingen. Karl Gjellerup fick nu omsider sin del och realisten Pontoppidan sin, och man kan ej säga annat, än att rättvisa därvid skipades, när varken Holger Drachmann eller Jakob Knudsen längre voro i livet.

De två vännerna professor Riis-Knudsen och skalden Recke måste sålunda se sina förhoppningar gå i kvav. Det har knappast gjort deras mörka syn på samtiden ljusare. Och de fingo god tid att sörja eller resignera — tillsammans. Ty Riis-Knudsen, en gång Dagmar-teaterns förhoppningsfulle och generöse ledare, gick bort först 1932, och den vän, för vars person och försenade »guldålders»-diktning han så ivrigt och trofast velat träda i bräsch, följde honom året därefter.